

Stavanger 24.-25.01.2019

Referanser:

Arkivsak: 19/00181-1

Utvalg for helhetlig gjennomgang av kompetanse- og kvalifikasjonskrav for kirkelige stillinger

Sammendrag

Det er behov for en samlet gjennomgang av kvalifikasjonskrav for vigslede stillinger. Kirkemøtet fastsetter tjenesteordning og kvalifikasjonskrav for de vigslede stillingene i Den norske kirke, det vil si prest, kateket, diakon og kantor. Kvalifikasjonskravene for prest er samlet i en egen forskrift, mens for de øvrige profesjonene er kravene regulert i tjenesteordningene.

Det foreslås å nedsette et utvalg som kan foreta en bred gjennomgang av feltet. Målet med arbeidet er å gjennomgå og forenkle regelverket.

Forslag til vedtak

Kirkerådet ber direktøren nedsette et utvalg for å gjennomgå kvalifikasjonskrav for vigslede tjenester i Den norske kirke, med følgende mandat:

Utvalget skal på bred basis gjennomgå kvalifikasjonskravenes innhold og omfang for de kirkelige stillinger som Kirkemøtet har bestemt at det skal vigsles til. Utvalget skal særlig vurdere:

- a. Utdanningsnivå til stillingene.
- b. Ulike veier til fullført utdanning. Forholdet mellom hovedveier og sideveier, eventuelt om det skal være likeordnede veier som kvalifiserer.

- c. Om muligheten for å godkjennes på bakgrunn av særlige kvalifikasjoner skal videreføres, eventuelt utvides til flere stillingskategorier enn i dag.
- d. I hvilken grad kirken bør bestemme eller påvirke innhold i utdanningene.
- e. Forholdet mellom fagutdanningen og elementer Den norske kirke selv legger inn i eller parallelt med utdanningen, som inngår som kvalifikasjonskrav for vigslede stillinger.
- f. Tilrettelegging for deltidstilbud som letter muligheten for utdanning kombinert med en kirkelig stilling, eventuelt også kombinert med annen jobb.
- g. Kvalifikasjonskrav i andre sammenlignbare folkekirker.
- h. Kvalifikasjonskrav som ikke er knyttet til utdanningen.

Saksorientering

Bakgrunn

Kirkemøtet fastsetter tjenesteordning og kvalifikasjonskrav for de vigslede stillingene i Den norske kirke, det vil si prest, kateket, diakon og kantor. Kvalifikasjonskravene for prest er samlet i en egen forskrift, mens kravene for de øvrige profesjonene er en del av tjenesteordningene.

Det er behov for gjennomgang av ulike sider av kvalifikasjonskravene for alle de fire tjenestegruppene. Et slikt behov blir styrket av utviklingen i den generelle rekrutteringssituasjonen for fagstillinger i Den norske kirke, så vel som de senere års utvikling i tenkning rundt kompetanse i samfunnet og på utdanningsinstitusjonene.

Det har gjennom det siste året pågått en offentlig debatt rundt noen sider av kvalifikasjonskravene for å vigsles til prest med annen utdanning enn cand.theol graden. Kirkerådet fremmer allerede på Kirkemøtet i 2019 forslag om å endre kravet i forskriften § 5 underpunkt 5 om at det må ha gått minst fem år fra avlagt mastergrad til behandling i evalueringsnemnda.

Når det gjelder katekettjenesten, foreligger det et vedtak fra Kirkemøtet 2015 (KM 07/15):

Kirkemøtet ser behov for alternative veier til katekettjeneste. Dette kan ivaretas ved å benytte Kirkerådets anledning til å godkjenne egnede personer med annen faglig jevngrad og relevant utdanning/praksis som kateket. I tillegg bør det etableres en ordning for godkjenning av personer med særlige kvalifikasjoner for katekettjeneste.

Som et ledd i å følge opp vedtaket vil det bli drøftet om og i tilfelle hvordan en slik ordning kan etableres for kateketer i tillegg til prester. Det er naturlig at man da også

drøfter om en slik ordning også bør gjelde for diakoner og kantorer, selv om det ikke er sikkert at behovet er like klart for alle stillingsgruppene.

Dagens regelverk og forvaltningspraksis

Prest

Kvalifikasjonskravene for prest reguleres i dag i forskrift om kvalifikasjonskrav for tilsetning som prest i Den norske kirke. Kravene til tilsetning er i praksis også krav til kvalifikasjon for å bli ordinert til prest, jf. tjenesteordning for menighetsprester § 5.

Paragraf 2 i forskriften fastsetter de alminnelige vilkår for tilsetning. Foruten krav om medlemskap i Den norske kirke og beherskelse av norsk slik det kreves i mållova, kreves det for tilsetning at man har rett til å bruke tittelen cand.theol. samt at man i eller utenfor graden har fullført praktisk-teologisk utdanning. Det faglige innholdet i graden bestemmes helt og holdent av utdanningsinstitusjonene. Det kan også vurderes om Den norske kirke skal stille visse innholdsmessige krav til utdanningen.

I forskriften § 3 presiseres forholdet mellom mastergrad og cand.theol.-grad ved at fakulteter som har rett til å tildele cand.theol.-graden også har rett til å vurdere at en mastergrad kombinert med praktisk-teologisk utdanning i innhold og omfang kan tilsvare cand.theol.-graden. Evalueringsnemnda gir således ikke her noen ytterligere bekreftelse av kompetansen, utover det som gis fra et teologisk fakultet.

Fra 2000 ble det også åpnet for at personer som ikke har tittelen cand.theol. kan tilsettes som prest. Godkjenning for dette gis av evalueringsnemnda, som består av ett medlem fra de teologiske fakultetene, ett medlem fra de praktisk-teologiske seminarene, ett medlem fra tjenestemannsorganisasjonen med flest medlemmer, og to medlemmer oppnevnt blant Kirkemøtets leke medlemmer, til sammen fem medlemmer.

Det er hovedsakelig to grupper søkere til evalueringsnemnda. Den første gruppen er de som søker på grunnlag av annen *tilsvarende* kompetanse. Kriteriene for hva som kan regnes som tilsvarende kompetanse er regulert i forskriften § 5. Videre er det et krav om at evalueringsnemnda ikke skal vurdere vedkommende søker som «personlig uegnet til prestedtjeneste». Slik punktet er formulert, tilsier det at listen for å avvise en søknad på dette grunnlaget er høy. Paragrafen har også noen krav til alder. Søkere må ha fylt 35 år og de må ha innehatt den relevante mastergraden i minst fem år når de søker. Som nevnt forslås femårsgrensen strøket i en sak til Kirkemøtet 2019.

Forskriften § 6 gir mulighet til også å bli tilsatt som prest på grunnlag av *særlige kvalifikasjoner*. For denne gruppen søkere stilles det ingen formelle krav til utdanning. Evalueringsnemnda vurderer i slike tilfeller å gjøre *unntak* fra kravet om utdanning i § 2 b)

Det er i disse tilfellene biskopen som legger inn søknad. Kriteriene for å bli godkjent etter denne paragrafen er smale, noe som medfører at relativt få personer blir godkjent.

Øvrige vigslede

For gruppene av vigslede – kateket, diakon og kantor – er det et ganske likeartet sett med regler. I motsetning til prestene, er disse gruppene ansatt i et eller flere sokn hvor kirkelig fellesråd har arbeidsgiveransvaret. Kirkemøtet har siden 1990 hatt myndighet til å fastsette tjenesteordning og kvalifikasjonskrav for disse stillingsgruppene. Dagens utforming av tjenesteordningene er fra 2004, og kvalifikasjonskravene er her lagt inn som en del av tjenesteordningen. For både diakon og kateket er kravet mastergrad, mens for kirkemusikerne er kravet en fireårig bachelor i utøvende kirkemusikk. Alle tre profesjoner har også noen alternative krav knyttet til eldre utdanning. Det er dessuten for disse utdanningene mer spesifikke krav til faglig innhold enn for presteutdanningen.

Felles for alle gruppene er at i tillegg til normale kvalifikasjonskrav, er Kirkerådet gitt myndighet til å godkjenne personer med annen faglig jevn god og relevant utdanning/praksis på lik linje. Kirkerådet konkretiserte i 2007 (KR 30/07) sin tolkning av denne godkjenningsmyndigheten. Det fremgår her at vurderingen av realkompetanse i forhold til en mastergrad oppfattes som vanskeligere enn i forhold til utdanning av lavere grad. Det var på det daværende tidspunkt heller ikke laget systemer innen arbeidslivet for vurdering av realkompetanse opp mot mastergradsnivå. Lønnsystemet som er fremforhandlet mellom KA og fagforeningene forutsetter også at diakoner og kateketer har en formell mastergrad. Følgelig har kravene til faglig jevn god kompetanse for diakoner og kateketer i liten grad tatt opp i seg realkompetanse.

Ved flere anledninger har Kirkemøtet og Kirkerådet drøftet om det er mulig å lempe på kravene for alternativ kompetanse for å gjøre det lettere for personer som ønsker å vigsles til disse tjenestene å bli godkjent. Det har bl.a. vært foreslått å kunne opprette en lignende ordning for særlige kvalifikasjoner, slik som for prester. Foreløpig har slike forsøk strandet, bl.a. fordi det har vært vanskelig å finne frem til hvem som skulle søke for en slik gruppe. For prestene er det som kjent biskopen som søker.

Knyttet til kravet om utvidet søkergrunnlag, har det også vært ønske om en evalueringsnemnd, men dette har foreløpig ikke vært ansett som nødvendig.

Når det gjelder kirkemusikerne har de ulike kirkemusikkutdanningene tilrettelagt et påbyggingsår for musikere som ønsker å kvalifisere seg til kantortjeneste etter de alternative krav Kirkerådet har satt.

Kommentar til mandatet

- a. I dag er det normale utdanningskravet for prest cand.theol. inkludert praktisk-teologisk utdanning, tilsvarende 360 studiepoeng (seks års studier). For kateket og diakon er kravet mastergrad, inkludert 60 studiepoeng praktisk-kirkelige fag herunder veiledet praksis. Til sammen 300 studiepoeng. For

kantor er kravet fireårig bachelor i kirkemusikk, til sammen 240 studiepoeng eller treårig bachelor og tillegg i musikk, kristendomskunnskap, kirkefag, pedagogikk eller tilsvarende.

- b. I tillegg til normalordningen er det i dag ulike «sideveier» som fører frem til vigsling. For prest gjelder at hvis man har en master i teologi eller tilsvarende samt tar praktikum, kan fakultetene selv vurdere at utdanningen er jevngod med cand.theol. For de øvrige sideveiene kreves individuell godkjenning fra evalueringsnemnda (for prester) eller Kirkerådet (for de andre vigslingsgruppene). Dagens regelverk har ulike krav, særlig når det gjelder presteutdanningen, som har som mål å hindre at disse blir for attraktive alternativer til normalutdanningen. For de øvrige profesjonene er forskjellene ikke like markante, samtidig som de inneholder noen uklarheter. Et sentralt drøftingstema for utvalget bør være hvordan forholdet mellom hovedveien til vigsling og ulike sideveier skal være i fremtiden. Skal det bli lettere å ta en annen vei frem, og skal det eventuelt være en større differensiering, slik at jo nærmere en utdanning er normalvarianten desto lettere kan det være å bli godkjent? Til dette hører også neste punkt.
- c. Prester kan i dag også godkjennes på bakgrunn av særlige kvalifikasjoner, m.a.o. kan vanlige utdanningskrav fravikes. Det er i første rekke for disse kandidatene at evalueringsnemndas behandling er avgjørende. Denne muligheten for særlige kvalifikasjoner finnes ikke for de øvrige profesjonene, men det har i ulike sammenhenger vært stilt spørsmål om ordningen ikke også kan utvides til disse. Samtidig er ordningen for prester omstridt, særlig slik kravene til godkjenning i dag er formulert. Et drøftingstema vil derfor være om godkjenning på grunnlag av særlige kvalifikasjoner kan tilrettelegges noe annerledes enn i dag, for eksempel ved at det legges noe større vekt på utdanningskrav, samtidig som en må vurdere om ordningen skal utvides til flere profesjoner. Her kan det også være grunn til å se på hvilke ordninger som finnes i andre kirker.
- d. For prester er det i dag ikke lagt inn noen kompetansekrav utover at det må foreligge cand.theol.-grad. Også de som godkjennes med alternativ kompetanse forholder seg til dette (§5, 2: «faglig fordypning som av et fakultet med rett til å tildele cand.theol.-graden, er vurdert som tilstrekkelig opptaksgrunnlag til teologistudier på et høyere nivå»). For de øvrige profesjonene er dette annerledes. Her har kirken i større grad stilt krav til bestemte typer kompetanse. Det betyr at for en prest er det utdanningsinstitusjonene som avgjør hvilken kompetanse som er nødvendig for å oppnå graden, mens for de øvrige profesjonene må de rette seg etter de kompetansekrav kirken har stilt. Dette har f.eks. som konsekvens at en mastergrad i diakoni ikke automatisk gir rett på vigsling til diakon og at en utdanning i kirkemusikk må forholde seg til kirkens krav om tilstrekkelig opplæring i orgelspill og liturgisk kunnskap. Dette har delvis historiske og strukturelle årsaker, og vil være viktig å drøfte.

- e. Prester har en tid hatt *Veien til prestedtjeneste* og i løpet av 2017 ble også programmet *Veien til vigslens tjeneste* opprettet. Disse programmene er ikke en del av den regulære utdanningen, men fungerer sammen med denne og er en nødvendig kvalifikasjon for vigsling. Rollen til denne type programmer, samt om de skal utvides til også å gjelde andre elementer, fremstår som en naturlig del av en helhetlig drøfting. En særlig problemstilling vil her være kandidater med alternativ utdanning eller som er godkjent på grunnlag av særlige kvalifikasjoner.
- f. I en tid hvor mange tar utdanningen parallelt med kirkelig tjeneste, eventuelt også parallelt med andre jobber, blir det stadig viktigere å legge til rette for fleksible utdanningsformer. Utdanningsinstitusjonene er klar over dette og muligheter for deltidsstudier er i utvikling, men det kan være grunn til å drøfte om de trenger sterkere oppfordringer til å tilrettelegge for alternativ læring. Dessuten om det også fra kirkens side i større grad bør legges til rette for ordninger som gjør det lettere for personer som ønsker å kvalifisere seg for vigsling og få en tjeneste som gir rom for etterutdanning.
- g. De kirkene som ligger nærmest å sammenligne seg med har ulike løsninger på disse spørsmålene. Det er derfor naturlig å orientere seg om hvilke ordninger som finnes i våre nabokirker.

Utvalgets sammensetning

Utvalget oppnevnes administrativt. Det bør være bredt sammensatt ut fra hovedkriteriene høy innsikt i saksfeltet og representativitet i forhold til de saksfeltene og gruppene som berøres.

Økonomiske/administrative konsekvenser

Sekretariatsfunksjonen for utvalget vil bli ivaretatt av Kirkerådets sekretariat. Utvalget forventes å ha et antall møter, hvor eventuelle reise- og bevertningsutgifter må dekkes inn.